

CSONKA-MAGYARORSZÁG EREJE.

HA EZER ÉVVEL visszafordítjuk az idő kerekét, az akkori Magyarország tényleg megszállott és kultúrrá tett földje alig nagyobb terület, mint a mai Csonka-Magyarország. Északon, a Csallóköz határain túl, legfeljebb ha a Vág és Garam völgyeibe hatoltak eleink; Gömör, Bars, Abauj, Zemplén sík földjének határaiba is beszabott az irtatlan erdőség, a szepesi, a beregi ősengeteg; a Királyhágó hegyei is a magyarság gyepei voltak, csak délen terjedt egészen a Dunáig, sőt a Dráván túlra is a magyar faj kulturális és gazdasági hatása. Nem azt mondjuk, hogy ezek a területek a megszálló államokéi voltak. Igazániban res nullius volt minden, merész pásztorok 20—30 főnyi csapatai és remete-életű szénégetők kóboroltak benne, mint ma a sátoros cigányok; erre a primitív gazdasági életre még elsődleges államot sem sikerült volna alapozni. Távol mesék ködében fel-felvillan egy-egy fejedelem, egy-egy birodalom kontúrja, de a történetíró, különösen ha a gazdaság-történelem látcsövén nézi, hamar reájön, hogy mindez csalóka délibáb. Ezeket a területeket a magyarság hódította meg elsősorban, nem karddal, hanem fejszével, ásóval és marandóvá ekével tette. Ez a hódítás arról a területről indult ki, amelyet most Csonka-Magyarországnak hívunk, de amelynek határai a mai magyar nyelvhatárokig szélesedtek. Ez a terület volt a magyarság nagy kohója, amelybe bármely idegen érc került is, azt felolvasztotta, a salakot pedig kilökte magából. A lávafolyam, amely ebből a kohóból észak és kelet felé megindult, hogy Nagy-Magyarország egész területét a gazdasági és szellemi kultúra egész hatalmával hódítsa meg, szintén tartalmazott idegen ércanyagot. Talán nem is annak fajisága és nyelvi minősége volt a döntő. Az a finn-ugor faj, amely a magyarnak alapanyagát képezte, nagyszerű felszívó erővel bírt, két generációban kunt, besnyőt, frankot, latint, pannonszlávot, germánt asszimilált. Fontos ebben a folyamatban az volt, hogy az idegen elem a nyugati kulturális bélyegét nyomta a magyar kohóra, s ameddig a magyar kar, akár ekevassal, akár kardavassal megtoldva elért, ez volt a határa a nyugati civilizációnak. Rajtunk kívül még csak a lengyel, továbbá a magyar rá-hatások alatt élő horvát nemzet tölti be ezt a határőrző «székely» szerepet. A nyugati kereszténység, bár később felekezetekre szakadt és egymás között ádáz harcokat vívott, ezekre a nemzetekre olyan eltörülhetetlen bélyeget nyomott* hogy hatása alól ma sem szabadulhatnak, erősebb ez a faji összetartozandóságnál, sőt a nyelv azonosságánál is. Csakis innen magyarázható, hogy a magyar évszázadokon keresztül verkedett a rokon fajú kunnal, besenyővel, törökkel; a lengyel a hasonfajú oroszsal és a horvát a vele egy

nyelvet beszélő szerbvel. Nem pusztá vallási különbségről van itt szó. Két civilizáció élet-halál harca folyik minden talp-alattnyi földért. Ennek a küzdelemnek demarkációja Magyarország keleti és déli határa volt, amelynek természetes folytatása Lengyelország keleti határa. Amikor tehát eleink gyepeiket Nagy-Magyarország széléig tolták és nemcsak uratlan területeket vettek birtokukba, de szent Ciril és Metód keleti kereszténységének klostromait szent Bernát és szent Benedek fiaival népesítik be, ez a nyugati civilizáció végleges határmegállapítását jelenti kelettel szemben. Amit a fegyver csak esztendőkre menthetett volna, azt a nyugati kultúra évszázadokra biztosította nekünk. Jöttek viharos korszakok, kelet ereje, a török nép friss csapataival a nyugati civilizációt majdnem a Lajtáig szorította vissza. Az a térkép, amelyet Zrínyi Miklós «Török áfium ellen való orvosságának» harmadik kiadásához Spolarits Lajos rajzolt, a magyar erő kifejtésnek olyan szomorú lehetőségét tárja fel, hogy ahhoz képest mai, megcsontított helyzetünk is óriási hatalom. De a nyugati kultúrához való csatlakozásunk és bensőséges összeolvadásunk megadta azt az expanzivitást, hogy egy század alatt nemcsak a törököt voltunk képesek kiverni, de a védőszárnya alatt terjeszkedő szerb nyelvhatárt is letoltuk Buda alól a szabadjai vonalra és ha Bécs hibás telepítési politikája gátat nem vet szabad terjeszkedésünknek, a háború előtt már a magyar nyelvhatár a Duna és a Dráva lett volna. Így is folytonos volt a magyarság áramlása dél felé: a magyar Alföld természetes folytatását képező Bácskába, Bánátba és Szlavóniába. A magyarság magasabbrendű, nyugati műveltsége, párosulva a magyar faj természetes népszaporaságával, biztosította ezt a diadalmat, minden kormányzati baklövés, sőt mondhatnók rosszakarat dacára is. Sajnos, a magyarságnak ez a természetes térfoglalása nem mutathatott egyenletes tempót. Amíg a kormányzást Bécs irányította, nem ismerte fel azt az alapvető igazságot, hogy itt nem népfajok harca folyik, hanem két teljesen ellentétes civilizáció küzd, amely több ezer éve viaskodik: Hellaszban a perzsákkal, Rómában a punokkal, Nyugat-Európában a vándorló barbárokkal s éppen ezért kicsinyes hatalmi érdekekből az ortodox szerbeket és oláhokat nagy privilégiumokkal beültette, a nyugati kultúra területére: a Bánságba, Krassó-Szőrénybe és Erdélybe.

Ugyanilyen bölcs volt az entente 1918-ban, amikor hatalmi, sőt mondhatnók félelmi politikából Erdély kapuit megnyitotta az oláhok előtt, akik nyelvre latinizálók, de nemcsak vallási, hanem kulturális és gazdasági életüket tekintve is a keleti civilizáció függvényei. A szerbektől nem is beszélek. Ezek nyelvi szempontból is közel állanak Bizánc hagyományainak zászlóhordozóihoz, az oroszhoz.

De nemcsak idegen hatalmakat terhel a bűn, hogy a magyarság térfoglalása egyenletesen erős nem lehetett. Igaz, hogy a nemzetek életében ötven év nem nagy idő, s ez alatt az ötven év alatt a mohácsi véstől egymásra halmozott évszázados bajokat több előrelátással sem lehetett volna úgy orvosolni, hogy az 1914—18. évekhez hasonló világégés pillanatában nagyobb kárt ne szenvedjünk. Akadályozott ebben az erő kifejtésben önrendelkezési jogunk csonka mivolta az állami élet legfontosabb

funkcióiban, a külpolitikában, hadügyben és pénzügyben. Viszont azonban meg kell állapítani, — bár az önállótlanág belső politikánk irányítására is kihatott — hogy a magyar kormányzati politika sem állott a helyzet magaslatán, amikor a magyarság igazi erőforrásait elhanyagolta és a gyors expanzió sikereitől félrevezetve, a magyar faj előőrseit részesítette a derékhadat illető nagyarányú állami támogatásban. Hogy egy hasonlattal éljek, mi minden járóhoz nemcsak géppuskákat, de sok esetben útegeket adtunk, ezzel szemben frontunk egységes vonalát éppen ezen erőpazarlás folytán nyitva hagytuk az ellenségnek. Szóljunk konkrétebben. A történelem tanulsága, hogy a magyarság expanzív ereje arról a területről táplálkozik, ahol a mai Csonka-Magyarország fekszik. A múltban is, most is csak ennek ereje tette lehetővé a gyepük kitolását. Akár egyénenként, akár kisebb, akár nagyobb tömegekben jöjjön valamely idegen népelem erre a területre, az két generációban érzelmileg, de a legtöbb esetben nyelviileg is magyarrá, sőt sovén magyarrá lesz. Ne nyúljunk vissza Árpád-kori példákra. Elég, ha a Grassalkovichok, Keglevichék tót jobbágyaira utalunk, akiket az Alföld szín-magyarrá tett. Vagy lapozzuk Takács Sándor munkáit a hajdúkról, akik között túlnyomó volt a szerb és az oláh származású. Példának fölhozhatjuk még a Mária Terézia svábait is. Ezzel szemben nézzük, mi történt az utolsó ötven év alatt. Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a faj természetes expanzióját a bürokratikus expanzió váltotta fel s ez utóbbi érdekében az előbbit elhanyagolták. A magyarság nagy kohójának tüze nagyban és egészben kialudt, illetőleg a földműves politika háttérbe szorulása folytán ezt a szerepet kizárólag Budapest és néhány nagyobb város vette át. Magyarország nemzetiségi nyelvterületeiről nem a nép széles rétegei, hanem az intelligencia és a tönkrement iparosság vándorolt a nagy magyar medencébe. Igaz, hogy nyelviileg a bevándorlók gyorsan magyarosodtak, sőt nagyrészt nekik köszönhető, hogy Budapest, az ötvenes évek német városából teljesen magyar várossá fejlődött. De sajnos, a lelki áthasonulás nem tartott lépést a nyelvi áthasonulással. Az aszfaltnak nem volt meg az a varázsos ereje, mint a magyar barázdának. Azt pedig, hogy a Dunántúl és a Duna-Tisza köze kifejttesse magyar erejének teljét az asszimiláció érdekében, a mesterseges városfejlesztés, a hibás irányú iparpártolás, a falu elhanyagolása és a helytelen birtokmegosztás akadályozták. A nagyüzem sehol az ország területén olyan percentet nem mutat, mint éppen a magyarság legfontosabb területén, a magyar kohóban. A nemzeti birtokpolitika alaptétele volt veszélyeztetve abban a jelenségben, hogy hazánk területén a magyar ság arányszámával fordított viszonyban volt a birtokmegosztás. Minél inkább magyar volt valamely vármegye, annál nagyobb területet foglalt le abban a nagybirtok. És ha ezek a latifundiumok legalább gazdasági erőt, a megélhetést, boldogulási lehetőséget jelentettek volna a magyarságszámára. Nem akarok túlzásba esni. Ismerek elég mintaszerűen kezelt, intenzív nagyüzemet az Alföldön is, a Dunántúl is. Ezeknek cselédháza jól fejlett nemzedékek melegágyai s a magyar faj védővárai. De sajnos, százezer holdakra megy az a terület, éppen a magyarság törzslakóhelyein, amely nagyüzemben egyáltalán nem jelent erő-maximumot, sőt még erő-

átlagot sem. Különösen az alföldi homokos és szikes területek lettek volna alkalmasak, hogy azokon a kisüzemek tízezreit létesítsék szerényebb igényekhez szokott tótok, rutének és oláhok számára. A vérkeringési folyamatnak a nemzet szíve és végtagjai között egy pillanatra sem lett volna szabad megállania, illetőleg olyan kihagyásokkal dolgoznia, mint a mezőgazdasági vándormunka. Ha a felvidéki félholdas törpebirtokos nem Amerikában, de a magyar Alföldön találja az egzisztencia-alapítás lehetőségét, ő is, egész atyafisága is efelé gravitál. Viszont ezeket a kis nemzetiségi nyelvszigeteket néhány évtized alatt teljesen magyarrá tette volna az a kemény jászkun magyarság, amely a nagy Alföld városainak foglalatát alkotja.

A magyarság terjeszkedését a nemzetiségi vidékeken nagyon is bürokratikus módon fogtuk fel. Osztrák behatás alatt a magyar kormányzó-talentum ős eredetisége rubrikázó hivatalnoki közepszerűséggé devalválódott. Konokul hittünk az állami közigazgatás és a segélyeket osztó gazdaságpolitika mindenhatóságában s a néperők természetes érvényesülésére kevés súlyt vetettünk. Azt a magyarosítást, amelyet a kaszányák, az államvasút, a hivatali székhelyek és az iskolák reprezentáltak, s amelyeket a statisztika tized-percentekig pontosan mutatott, többre becsültük, mint azt a természetszerű folyamatot, amellyel ezer évvel ezelőtt a magyar faj elfoglalta, helyesebben szólva ténylegesen birtokba vette az ország egész területét. Ugyanakkor, amidőn hivatalnokaink száma a Felvidéken, Erdély oláh nyelvterületein örvendetes gyarapodást mutatott, nagy mértékben megindult a magyar birtokos-osztály utolsó tartalékának pusztulása ezeken a vidékeken. Budapest hivatal-szobái tele voltak felvidéki birtokos nemesekkel s amidőn egy felvidéki gazdaszövetség megalkotásáról volt szó, öt vármegye területén két magyar birtokos-családot találtunk, amely még helyén volt és nem adta át ősi birtokát bérbe, vagy tulajdonul idegeneknek. Az erdélyi birtokos-osztály pusztulásáról s a román kisbirtokos-osztály előnyomulásáról Bethlen István több feltűnő dolgozatot írt annak idején, a B e k s i c s-féle koncepciónak, amely az alföldi latifundiumok áttelepítését hirdette a nemzetiségi végekre, még sem akadt, a Darányi-féle kísérletet leszámítva, egyetlen hivatalos pártfogója sem.

A magyarság ezer évvel ezelőtt a völgyek lapályain haladt az uratlan területek felé. Ezt az előhaladást most is elvégezte volna, ha ideje lett volna hozzá vagy ha a kormány-politika ezt a f o l y a m a t o t gyorsította volna. A természetes fejlődésnek ez a folyamata most, legalább egy időre megszakadt, kénytelenek vagyunk tehát az adott helyzettel számolva ahelyett a politika helyett, amely a végek erősítésében látta a magyar birodalom összetartásának legbiztosabb zálogát, a törzs erősítésében keresni azt az eszközt, amely a magyar faj expanzív erejét odáig képes fokozni, hogy bizonyos idő múlva, vagy természetes, békés gazdasági fejlődés, vagy ha kell, erőteljesebb eszközök révén is kitolhatja a magyar gyepüket épűgy, mint ezer évvel ezelőtt. Ennek a céltudatos politikának részleteivel bajos volna most foglalkozni, csak az irányvonalakat jelölhetjük meg, röviden összefoglalva az egész politikát abban, hogy adjuk meg a magyarságnak mindazt, amit eddig elvontunk tőle, hogy a nemze-

tiségi vidékeknek juttassuk. Mindenekelőtt a népesedés előmozdítását kell lehetővé tenni, egészséges gazdasági politika és megfelelő közegészségügyi berendezkedés révén. Ugyancsak erősítenünk kell a magyarság kulturális erejét is. A nyugati civilizáció határvonalát csak úgy leszünk képesek kelet és dél felé ismét kitolni, ha az az erőfölösleg, amelyet emberben termelünk, céltudatos nemzeti kultúrával is fel lesz szerelve és történeti hivatásával is tisztában lesz úgy, mint ahogy a legutolsó pozíciót betöltő angol tudja magáról, hogy Egyiptomban, Indiában stb. a keresztény civilizáció előőrse.

Tisztában vagyok, hogy milyen nehézségekbe ütközik ma ez a politika. Hiszen a magyar állam anyagilag teljesen lerongyolódott s amit annak idején a magyarság adófilléreiből nemzetiségi vidékeken teremtettünk, azt most Csonka-Magyarország adóforintokból sem képes a magyar faj számára létesíteni. De a jövő állami berendezkedésnél az állami mindenhatóságnak azt a gazdasági és kulturális monopóliumát, amely nagyrészen oka volt hazánk szerencsétlenségének, tovább kizárólagos alapul nem tekintjük. Fel kell a magyar társadalomban és a magyar egyházakban azt a tennivágyást, kötelességérzetet kelteni, amely őket egészen a legújabb korig jellemezte. Az állami omnipotencia nem magyar gondolat, az államszocializmus sem. A vármegyei szervezet a magyar faj természetének legmegfelelőbb közéleti forma s ez a legújabb időkhöz nem az államtól, de a társadalomtól nyerte erejét. Az egyházi szervezetek pedig a kultúra és az iskolai oktatás zászlóvivői voltak. A megszállott területek magyarsága borzasztóan sajnálja most, hogy a faji életnek ezt a két fontos segítő-szervét az állami támogatás kedvéért visszafejlesztették: az összes állami berendezkedések, középületek, fölszerelések, amelyeket magyar pénzből létesítettek, most az idegen megszállók politikájának erődtítményei. Ezt a megismerést is gyümölcsöztetnünk kell, bár Csonka-Magyarországot elsősorban az anyagi nehézség készíteti arra, hogy az egyház és a társadalom segítő kezét igénybe vegye. A doktriner elvek uralmának ideje lejárt, ott vesszük a segítséget, ahol kaphatjuk s miután a Csonka-Magyarország egyházi és társadalmi szervezetei a nyugati kultúra szellemében dolgoznak, őket nemcsak be lehet, de be is kell vonni az államépítés munkájába.

Kutatva most már a cél elérésének mikéntjét, első sorban azon eszközök kiválasztására kell törekednünk, amelyekkel a magyar faj erejét fokozhatjuk. Sok-sok magyar emberre van szükségünk, akikből bőségesen jut majd a megszállott területekre is. De ha gyümölcsöt akarok, előbb fát kell ültetnem. A gyermektermő magyar családok megsokszorozása a legelső tennivaló s ez gyökeres gazdasági reformot kíván Csonka-Magyarország területén.

Arra már utaltunk, hogy Magyarország birtokmegosztása nem egészséges. Tudom, hogy valutáris okokból s az általános anyagihiány miatt mily nehéz most, dacára, hogy a törvény módot nyújtana rá, megfelelő birtokreformot létesíteni. De ne ott fogjuk meg a dolog végét, ahol ez legnehezebb. Az Alföld homokos és szikes vidékei ma még mezőgazdaságilag nincsenek oly mértékben kihasználva, mint ahogy kellene

és lehetne. Ezek az olcsó földek nagy felvevő képességgel bírnak s ha sikerül a szikjavítást és a homoki kultúrát általánosítani, ha a Kecskeméten bevált szőlőtermelés a ma hasznavehetetlen legelőket és kopár területeket telepítésre alkalmasakká teszi, ha a Küzdényi-féle szikjavítási kísérleteket nagyobbarányú talajjavítás alapjává fejleszthetjük, akkor sok tízezer életképes kisgazdasággal, mindmennyi gyermeknevelő hellyel tudjuk Csonka-Magyarország legmagyarabb részét, a Duna-Tisza között meggyarapítani. Természetesen ennek a reformnak a nemzeti vagyonra és a nemzeti jövedelemre is megfelelő visszahatása lesz, épügy, mint Nagy Frigyes brandenburgi telepítéseinek.

Nekünk azonban nem szabad, bármennyire mezőgazdasági állam vagyunk is, a magyar faj gazdasági életfeltételeit csak egyetlen alapra, a birtokreformra bázírozni. Ez ép olyan végzetes egyoldalúság lenne, mint a kommunisták szocializáló tervezete. A nemzet gazdasági élete, a faji erők kifejlődésének alapja oly komplikált jelenség, amelyet csak különböző oldalakról lehet eredménnyel befolyásolni. Épen ezért gazdasági téren tervszerű nemzetfejlesztésre van szükség. Ha valamikor, úgy most kell előhívni a legkiválóbb közgazdasági szakembereinket, hogy megfelelő terveket készítsenek s azt végre is hajtsák, bár mai nyomorult gazdasági helyzetünk lehetetlenné teszi, hogy azt az állami szocializmust egyszerűen átplántáljuk Csonka-Magyarország területére, amellyel azelőtt a hegyvidéket, a felvidéket és a székelyföldet istápoltuk. Csonka-Magyarországon csak olyan gazdasági tervet szabad propagálni, amelyet saját erőinkkel a legrövidebb idő alatt meg tudunk valósítani. Talán egyetlen országra sem érvényesebb egyik nagy szövetkezeti írónak az a mondása, hogy reális csak az olyan terv, amely egy éven belül tíz kilométer körzetben megvalósítható. Szerencsére az a nagy tömeg pénz, amelyért ma jóformán semmit sem tud a fogyasztó vásárolni, szinte csábítja az embereket, hogy közhasználati cikkek vásárlása helyett termelő eszközöket szerezzenek, vagy produkáljanak ezen összegekből. Soha azelőtt nem volt meg az a vállalkozási szellem, sőt bizonyos mértékig vállalkozási betegség, amelyet ma minden oldalról tapasztalunk. Az élelmiszerekben megszorult külföld is örömmel vesz részt a magyar vállalatokban. Csak tervszerűséget kellene ebbe a káoszba vinni, hogy légvárak és a pillanatnyi szükséglet által felvetett üzleti lehetőségek helyett megfelelő organikus fejlesztés történjék. A talajjavítás és a telepítés például csak úgy lesz igazán eredményhozó, ha a vele kapcsolatos terméstöbbletet fél vagy egész gyártmánnyá tudjuk feldolgozni. A mezőgazdasági ipar megteremtése, nem állami segítséggel, de saját erőnk megfeszítésével több jövedelmet, több család jobb megélhetését biztosítja Csonka-Magyarország számára és ha abból a kátyúból, amelybe a forradalmak és a román megszállás következtében jutottunk, kikerül az ország szekere biztos, hogy a szomszéd államokkal szemben mezőgazdasági termelésünk olyan erőt fog jelenteni, amely a megszállott területek lakosságát minden különösebb agitáció nélkül is forradalmasítja, hozzánk való csatlakozásra serkenti.

Az iparfejlesztés is ezt a célt kell, hogy szolgálja. Nagy-Magyarol-

ország iparpolitikája szintén nem volt a céltudatos faji politika eszköze. A magyar faj kezén levő kézművesipart az idegen jellegű gyáripar tönkretette, a gyárakat pedig túlnyomólag Budapestre koncentráltuk, ahol minden egyébtől eltekintve, már a megélhetés drágasága is előidézője volt a szociális kérdés súlyosabb jelenségeinek. Sajnos, a budapesti gyárak milliós investicióját nem lehet egykönnyen elmozdítani és így lehetetlen a decentralizációt a már meglévő gyáraknál elkezdni. De merültek föl az újabb időben is jelenségek, hogy újabb gyárakat és vállalatokat ismét csak Budapesten és környékén akarnak létesíteni. Az ilyen törekvések ellen a leghatározottabban tiltakoznunk kell. Csonka-Magyarország ipara nagyrésztben kézművesipar kell, hogy legyen, a gyáripart pedig decentralizálni kell. Az iparosítás célja se a külföldi piac megszerzése, hanem a belső szükséglet fedezése legyen. Az a rettenetes hiány, amit most ruházati és egyéb iparcikkokban szenvedünk, világos útmutatás, hogy mit és hogyan kell a jövőben az iparfejlesztés terén tenni.

Ezeknek a céltudatos gazdasági reformoknak az az összkövetkezménye lenne, hogy a magyar ipar a megszállott területek népfőlöslegét, amely Amerika felé gravitál, ide vonzaná s a magyar kézműiparosok számára is megnyitná a megszállott területek kapuit. Viszont a birtokreform, különösen a talajjavítással kapcsolatos alföldi telepítés a magyar faj szaporodásának lehetőségét fokozná.

A népszaporaság azonban önmagában nem elegendő a néperő fejlesztéséhez, ha a gyermekpalántákat kellőleg gondozni nem vagyunk képesek. És itt tárul elénk az egész magyar kérdés a maga borzalmas sivárságában. Annak a csalóka képnek, amelyet a hivatalos statisztika a végek magyarosításáról elibénk tárt, igen nagy ára volt. Az Alföld úttalansága, a legprimitívebb közigazgatási, közegészségügyi és kulturális berendezkedések hiánya szoros kapcsolatban áll a végeken eszközölt beruházásokkal. Mert ahelyett, hogy az Alföld úthálózatát építettük volna ki, s ezt a területet vicinális vasutakkal kapcsoltuk volna a világforgalomba, a végeken építettünk hatalmas stratégiai utakat, amelyek a magyar állam nagyságának évszázadok múltán is beszédes emlékei lesznek. Míg a végeken néhány tanulónak emeletes iskolákat építettünk, a nagy Alföldön düledező istálló-formája volt a legtöbb iskolának, ha ugyan ez is volt egyáltalán. Csonka-Magyarország legmagyarabb vidékein a tanyarendszer dívik. Öt kilométer körzetben 30—40 tanyaház, egymástól puskalövésnyire, a várostól vagy legközelebbi községtől több órajárásnyira. Miként fuvarozhatja a tanyásgazda terményeit a legközelebbi piacra s piac hián miként fejtheti ki a termelés terén a farmgazdaságban rejlő előnyöket? Hogyan lehet gyermekeit iskoláztatni, mikor a tanyai iskolák az utak járhatatlansága miatt apró gyermekeknek alig megközelíthetők? Télvíz idején az a gyermek kénytelen lelki vagy testi egészségének veszedelme közt választani, vagy az állandó meghűlés, a tuberkulózis melegágya, vagy a lelki sorvadás vár reá aszerint, jár-e iskolába vagy sem. Az ország egyetlen vidékén sincs annyira elterjedve a tuberkulózis, mint éppen a tanyarendszerű magyar vidékeken. Ugyanitt azonban egy másik rettenetes tömegbetegség is halomra gyűjti áldozatait, a gyer-

mekhalandóság. Mind a kettő logikus kapcsolatban áll a közlekedési lehetőségek hiányával, illetőleg fejletlenségével. Sajnos, olyan a helyzet, hogy az alföldi magyarság tetemes százaléka orvoshoz nem juthat, mert a tanyai közigazgatás fejletlensége miatt a hatósági orvos még azt a heti látogatást sem foganatosítja, amelyben népes körorvosi községek lakói részesülnek. Gyógyszertárról szó sincs, sőt legtöbb esetben még szülésznőről sem. A beteget 20—30 kilométerre kocsin viszik, természetesen csak a legsúlyosabb esetekben, mert hiszen az igaerőt kímélni kell. A tanyai település által adott nagy népszaporodás eredményét kell tehát elsősorban megmenteni a jövő számára. Gondoskodni kell arról, hogy évtizedes mulasztások pótoltassanak az út és vasúthálózat kiépítése körül s a vasúti megállóhelyek olyan tanyai központok kialakulásának magját képezzék, mint Hódmezővásárhely, Szeged és Szabadka határában, ahol állandóan: kint lakik az orvos és a közegészségügy ellátása körül legalább is annyi segítséget tud adni a tanyás lakosságnak, mint aminőt a kis községek lakói élveznek.

De a magyar faj gyarapodása egymagában még nem elég. Ez csak a faji harchoz adhat anyagot, de a nyugati és keleti civilizáció küzdelmében csak akkor lehet számottevő tényező, ha egyszersmind kultúrkapacitása is jelentékenyen emelkedik. Gondoskodnunk kell tehát a közművelődés fejlesztéséről, iskolák létesítéséről nemcsak a tanyai település területein, ahol a primitív kultúréletnek és a közigazgatásnak székhelye kell, hogy legyen az iskola, hanem egyszersmind Csonka-Magyarország egész területén.

Poroszország állami életének összeomlása után alapítja a berlini egyetemet, mint a nemzeti újjászületés egyik bölcsőjét. Dánia a schleswig-holsteini vereség után kezdi népfőiskoláit nagyobb arányokban szervezni. A fizikai néperő és a kulturális néperő együttthatása képes csupán a művelődés terén a magyar nemzetnek azt a lendületet megadni, amely föltétlenül szükséges az elvesztettek visszaszerzésére. Bizonyos fokig most kedvezőbb a helyzet, mint a múltban volt, mert a megszállott területekről kiüldözött magyar tanerők mind rendelkezésre állanak. Természetes azonban, hogy ezeket a kultúrerőket nem szabad egyetlen helyen, mondjuk a fővárosban fölhalmozni. Azt az energiapazarlást, amelyet Nagy-Magyarország pl. a jogakadémiák terén elkövetett, hogy a Duna-Tisza közének megfelelő területen az eperjesi, kassai, sárospataki, máramarosszigeti és egri jogakadémiák halmozódtak, meg nem engedhetjük magunknak. Tessék a főiskolákat, középiskolákat arányosan elosztani és azzal az új iskolatípussal, amelyet ez év elején Szegeden létesítettek, t. i. a népfőiskolával a hiányokat kipótolni ott, ahová más kulturális erőforrás nem jutott. Az iskolán kívüli népoktatás, párosulva a magyar nemzeti kultúra ápolásával és a nyugati civilizáció világszemléletével, ki fogja egyenlíteni a magyar faj különböző társadalmi osztályainak műveltségbeli különbségeit és oly szellemi fölényt ad a magyar faj egyetemének, amely képessé teszi, hogy a nagyobb szaporodásban rejlő erőt mesterséges állami támogatás nélkül is kihasználhassa Nagy-Magyarország visszaállítására.

Belemélyedhetnénk ugyan e kérdés további részleteibe, de ezzel túllépnénk a magunk elé szabott kört. Hiszen nem részletes kormányzati vagy közgazdasági programot akartunk adni, csak azoknak a hibáknak alapján, amiket Nagy-Magyarország területén a magyar faj érvényesülésének gátja gyanánt ismertünk fel, akartuk a mai szűkebb Magyarország viszonyaihoz mért politika irányelveit megjelölni. A magyar faj természetes-erejének fejlesztéséről van itt szó, amelynek előfeltétele egyrészt a gazdasági haladás, másrészt az ezen alapuló kultúrfejlődés. Nagy-Magyarországon a magyar faj természetes erejével extenzív gazdálkodás folyt, annál inkább kell ezekkel az erőkkel intentív gazdálkodást folytatni Csonka-Magyarország területén, amikor az elvesztett részek visszaszerzését csakis a magyar faj megnövekedett erejétől remélhetjük. Bizonyos mértékig talán paradoxonnak tetszik, de a magyar fajra nézve előny is származhatik ebből a megcsonkításból. Brutális tények figyelmeztetnek arra, hogy eddig hibás úton jártunk, elsősorban a magyar nép tömeges települőhelyét kellett volna olyan magas gazdasági és kulturális színvonalra emelni, hogy ez a terület képes legyen a végek idegen népeleleit magához vonzani és időről-időre ezek számára magyar nép-fölösleget általadni. Hiszek abban, hogy a mai helyzet nemcsak a történelem gigantikus időmérteitől, de a magyar emberöltőhöz mérten is átmeneti jelenség. Ebben az erős hitben Isten ujjímutatásának tekinteni mai nyomorúságunkat, hogy mindazt a szerető gondot a magyar faj zömének ápolására, természetes erejének fejlesztésére, nemzeti sajátosságainak megerősítésére fordítsuk, melyet eddig, látszateredmények kedvéért, veszély idején meg nem bízható területek istápolására fecsértünk. Nem privilégiumot, csak egyenlő elbánást kérünk a magyar faj számára.

Czettler Jenő.